

Normanska dinastija - od Rolona i Vilima Dugog Mača do Ivana Bez Zemlje

Magić, Dinko

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:022614>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-02**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Filozofski fakultet

DINKO MAGIĆ

**NORMANSKA DINASTIJA – OD ROLONA I VILIMA DUGOG MAČA DO IVANA
BEZ ZEMLJE**

Završni rad

Pula, 2021. godine

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Filozofski fakultet

DINKO MAGIĆ

**NORMANSKA DINASTIJA – OD ROLONA I VILIMA DUGOG MAČA DO IVANA
BEZ ZEMLJE**

Završni rad

JMBAG: 0303065901, redoviti student

Studijski smjer: preddiplomski jednopredmetni studij povijesti

Predmet: Umijeće ratovanja u kasnoj antici i ranom srednjem vijeku

Znanstveno područje: humanističke znanosti

Znanstveno polje: povijest

Znanstvena grana: hrvatska i svjetska srednjovjekovna povijest

Mentor: doc. dr. sc. Robert Kurelić

Pula, rujanj, 2021. godine

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani Dinko Magić, kandidat za prvostupnika povijesti, ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim vlastitim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke, slike i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio ovog Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, niti je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da niti jedan dio rada ne krši ičija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad na bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student:
Dinko Magić

U Puli, _____, 2021. godine

IZJAVA
o korištenju autorskog djela

Ja, Dinko Magić, dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom Normanska Dinastija - Od Rolona i Vilima Dugog Mača do Ivana Bez Zemlje, koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis:
Dinko Magić

Sadržaj

I. Uvod	1
II. Od Norveške do Francuske.....	2
III. Vojvode Normandije	4
IV. Vilim Osvajač.....	6
V. Harold i Bitka kod Hastingsa.....	8
VI. Kraljevi Engleske	11
VII. Vilim II. Riđi.....	14
VIII. Henrik I.....	16
IX. Sukob Stjepana i Matilde.....	18
X. Henrik II.	19
XI. Rikard Lavljeg Srca	21
XII. Ivan bez Zemlje.....	22
XIII. Zaključak.....	25
XIV. Bibliografija.....	26
XV. Popis slika	27
XVI. Sažetak.....	28
XVI. Summary	29

I. Uvod

U ovom radu obradit će se povijest Normanske dinastije od njezinih početaka s Rolonom do posljednjih Plantageneta koji su svoje posjede imali u Francuskoj. Iako su vladali Normandijom u 9. st., slavni su postali tek kada je 1066. vojvoda Vilim II. osvojio englesko prijestolje. Cilj ovog rada je prikazati povijest normanskih vladara s posebnim osvrtom na Vilima Osvajača. Objasnit će se i međusobni odnosi i sukobi unutar Dinastije. Također će se, u manjoj mjeri, spomenuti utjecaj Normanske dinastije na englesku kulturu i jezik koji je ona temeljito promijenila.

II. Od Norveške do Francuske

Priča o Normanima počinje rođenjem Hrolfra Ketilssona.¹ na obalama Atlantskog oceana u današnjoj Norveškoj. Dudo, povjesničar iz 10. st., govori kako je Hrolfr ipak bio s područja današnje Danske te je imao brata Gurima.² Poput mnogih sposobnih mladića toga vremena, Hrolfr se uputio u pljačkaške pohode po obalama tada poznatog svijeta. Kako je Hrolfr Ketilsson bio plemićkog podrijetla, bilo mu je dozvoljeno zapovijedati brodom što je i radio tijekom velikog pljačkaškog pohoda krajem 9. stoljeća. Hrolfr i ostali Vikinzi uplovili su u estuarij rijeke Loire na čijim su obalama naišli na moćne tvrđave i dobro oklopljene konjanike. Kako je franačka obrana bila prejaka za Vikinge, mnogi su otišli tražiti slabije mete poput Velšana i Iraca, dok je jedna grupa, u kojoj je Hrolfr bio jedan od predvodnika, odlučila ploviti na istok Franačke države. Ulaskom u estuarij rijeke Seine, Hrolfr i Vikinzi su ustanovili kako taj dio franačkih posjeda nije branjen dobro poput zapadnih dijelova te su odlučili napasti grad Rouen. Nakon što su ga zauzeli, tamo su se utaborili bez većih problema. Franački posjedi su bili laka meta nakon borbe oko prijestolja poslije smrti Luja Pobožnog i velike vikinške pljačke Pariza sredinom 9. stoljeća. Nakon vladavine Robertijanca Oda, na prijestolje ponovno dolazi karolinški vladar Karlo Bezazleni. Upravo će zbog njega Hrolfr, ili kako su ga latinski izvori nazivali, Rolon, 918. Karlovom darovnicom dobiti teritorije Neustrije s gradom Rouenom i teritorije na zapadu do Bretanje.³ Zauzvrat je Rolon morao postati Karlov vazal, prihvatiti kršćanstvo i štiti prostor od svojih bivših sunarodnjaka.⁴ U nazivima okolnih mjesta se još i danas mogu pronaći nazivi skandinavskog podrijetla, što je samo dokaz kakav su izniman lingvistički utjecaj Nordijci imali na te krajeve. Točna godina Rolonove smrti nije poznata. Smatra se da je preminuo između 927. i 933. te je pokopan u katedrali u Rouenu. Iako je kršten 912. imenom Robert, neki su sumnjali u njegovu iskrenost čak i nakon njegove smrti.

Iako nije rođen u Normandiji, već najvjerojatnije na području Skandinavije, Rolonov sin Vilim je svojeg oca naslijedio kao *comes* ili grof Rouena. Njegovo pravo

¹ Crouch, David, *The Normans – The History of a Dynasty*, Hambledon Continuum, New York, 2002., str. 1.

² van Houts, Elisabeth, *The Normans in Europe*, Manchester University Press, New York, 2000., str. 15.

³ Crouch, *The Normans – The History of a Dynasty*, str. 1-4.

⁴ van Houts, *The Normans in Europe*, str. 13-14.

ime nije bilo Vilim te se smatra da je tim imenom kršten 912. zajedno sa svojim ocem. Nadimak Dugi Mač je stekao zahvaljujući svojem vojnom umijeću u pohodima. Vilim Dugi Mač je uistinu zaslužan za širenje političke tvorevine koja će kasnije postati Normansko vojvodstvo. Svoje posjede je proširio na istok sve do Flandrije. Francuski kroničar Flodoard spominje kako mu je francuski kralj Rudolf darovao zemlju Bretonaca 933., pet godina nakon što mu je položio zakletvu. Nakon pobune Nordijaca, potomaka Skandinavaca, Vilim je obnovio samostane i pozvao natrag protjerane redovnike kako bi učvrstio svoj legitimitet. Iako je s bretonskom konkubinom imao sina Rikarda, htio je očuvati prije spomenuti legitimitet ženidbom s Luitgardom, jednom od nasljednica Karla Velikog.⁵ Vilim je skončao 942. kada su ga nenaoružanog napali plaćeni ubojice grofa Arnulfa od Flandrije. Za razliku od njegovog oca, nitko nije sumnjao u Vilimovu iskrenost u preobraćenju na kršćanstvo.

⁵ Crouch, *The Normans – The History of a Dynasty*, str. 8-14.

III. Vojvode Normandije

Vilima je naslijedio njegov desetogodišnji sin Rikard. Kako bi proširili svoj utjecaj,⁶ njegovu malodobnost iskoristili su francuski kralj Luj IV. te njegov vazal i budući kralj Francuske Hugo Kapetović. Luj je mladog Rikarda odveo na svoji dvor te ga tamo držao pod nadzorom. Usprkos mnogim pobunama i borbama oko teritorija tijekom druge polovice 10. st., već tada možemo vidjeti naznake teritorija koji će kasnije postati poznat kao Normansko Vojvodstvo. Kralj Luj bio je zarobljen tijekom mirovnih pregovora kraj Rouena u kojima su osim njega i Rikardovih predstavnika sudjelovali i pobunjenici predvođeni Vikingom Harladom. U zamjenu za puštanje kralja na slobodu, Rikardovi predstavnici su zahtijevali Rikardovo oslobođenje. Harlad i kraljev namjesnik bili su protjerani, a Rikard je s 13 godina preuzeo vlast.⁷ Nakon posljednjih franačkih kraljeva iz Karolinške dinastije, na prijestolje dolazi Hugo i započinje dinastiju Kapetovića. Uvidjevši slab autoritet novoga kralja, Rikard počinje titulu vojvode koristiti nakon 987. godine.

U vrijeme vladavine Rikardovih sinova može se vidjeti postupno stvaranje normanskog identiteta.⁸ Prevladavanje francuskog jezika na dvoru od kasnog 10. st. možemo pripisati činjenici da su djecu odgajale majke koje su većinom bile franačkog podrijetla, dok su očevi bili skandinavskog podrijetla. To potvrđuju istraživanja francuskog povjesničara Jeana Adigarda des Gautriesa. S jezikom, naravno, dolaze običaji i kultura.⁹ Nakon što je Rikard I. umro prirodnom smrću, njega i njegovu titulu naslijedio je 996. godine njegov sin Rikard II. Novi grof Normandije trudio se prikazati svoje pretke kao dinastiju pobožnih pravednika, odmičući ih sve više i više od njihove skandinavske prošlosti. Kako bi se smirila situacija oko optužbi za Rikardovu suradnju s Vikinzima koji su pljačkali obale današnje Engleske (optužbe koje su u većini slučajeva bile opravdane), njegova sestra Ema udala se za engleskog kralja Ethelreda II. Nespremno. Savez Ethelreda i Rikarda nije dugo potrajao, te je Rikard već 1003. u Rouenu ugostio Ethelredovog neprijatelja, Svena I. Rašljobradog. Zahvaljujući dobrim odnosima sa Svenom, njegovoj sestri Emi i njegovim nećacima dopušten je povratak u Normandiju kada su Sven i Ethelred zaratili. Optužbe da surađuje s

⁶ Chibnall, Marjorie, *The People of Europe – The Normans*, Blackwell Publishing, New Jersey, 2006., str. 13.

⁷ Crouch, *The Normans – The History of a Dynasty*, str. 15-16.

⁸ Chibnall, *The People of Europe – The Normans*, str. 15-16.

⁹ van Houts, *The Normans in Europe*, str. 18.

Vikinzi postali su ozbiljniji kada je Rikard u sukobima s Odom od Bloisa koristio nordijske plaćenike. Također je podržavao mnoge nordijske vladare, a njegova se sestra Ema udala za novog kralja Engleske Knuta Velikog koji je bio nordijskog podrijetla. Kada je francuskom kralju Robertu II. trebala pomoć u borbi za vojvodstvo Burgundije, Rikard mu je kao odani vazal poslao svoju vojsku.¹⁰ Vojvoda se u upravi vojvodstva počeo manje oslanjati na svećenstvo te je dodijelio mnoge grofovije svojim rođacima. Također je poput oca obnavljao samostane i na dvoru ugošćivao brojne strane crkvene dužnosnike. Nakon Rikarda vojvoda je postao njegov sin Rikard III. Novi vladar nosio je titulu vojvode samo godinu dana jer nakon Rikarda III. vojvoda postaje njegov brat Robert Veličanstveni.¹¹

Rikardov predviđeni nasljednik bio je njegov sin Nikola, ali ga je Robert poslao u samostan. Prije nego je postao vojvoda, Robert je dignuo pobunu protiv svojeg brata pa će početak njegove vladavine obilježiti sukob s rodbinom. Napao je svojeg strica Roberta, nadbiskupa Rouena i biskupa Huga od Bayeuxa, svojeg rođaka. Također je ratovao protiv svojeg bratića Alana III., vojvode od Bretanje, te je pomogao kralju Henriku I. protiv njegovog brata Roberta, vojvode Burgundije koji je htio postati francuskim kraljem.¹² Uz sve ratove koje je vodio, Robert Veličanstveni bio je zapamćen i po odlasku na hodočašće 1034. godine s kojeg se nije vratio jer je poginuo pri povratku.

¹⁰ Crouch, *The Normans – The History of a Dynasty*, str. 2-34.

¹¹ Earp, Lawrence, Hennman, John Bell Jr., Kibler, William W., Zinn, Grover A., *Medieval France – an Encyclopedia*, Garland Publishing, London, 1995., str. 1264.

¹² Crouch, *The Normans – The History of a Dynasty*, str. 48-52.

IV. Vilim Osvajač

Godine 1028. Robertu I. i njegovoj priležnici rođen je sin Vilim koji je zbog statusa svoje majke postao poznat pod nadimkom Kopile.¹³ Sedmogodišnji Vilim naslijedio je Vojvodstvo uz blagoslov kralja Henrika I., a odani su dvorjani njegovog pokojnog oca skrbili o njemu. Najpoznatiji među njima bili su namjesnik Osberth, spomenuti Alan III. od Bretanje i nadbiskup Robert. Vilimovo pravo na Vojvodstvo osporavali su Vilim i Mauger, polubraća Vilimovog oca, te daljnji rođak Guy, unuk Rikarda II. Te kandidate nitko nije shvaćao pretjerano ozbiljno dok 1037. nije umro nadbiskup Robert što je u Vojvodstvu dovelo do izrazite nestabilnosti. Magnati, grofovi i ostali pripadnici normanske dinastije počinjali su kovati zavjere jedni protiv drugih. Primjer toga bilo je ubojstvo Gilberta, sina Alana od Bretanje, od strane Rafaela, sina pokojnog nadbiskupa Roberta. Rafael, njegov brat Vilim te Nikola, sin Rikarda II., počinju dominirati na dvoru. Privid stabilnosti održan je zahvaljujući kraljevoj spremnosti na intervenciju u Vilimovu korist i sukoba između raznih grupacija na dvoru. Ipak, i tome je došao kraj 1046. kad su se plemići iz donje Normandije pobunili predvođeni Vilimovim rođakom Guyem. Pobuna je ugušena uz pomoć kralja Henrika.¹⁴ Iako su Normani postajali sve više kulturno nalik ostalim plemićima u Francuskoj, za vrijeme Vilima još uvijek su se ponosili svojim skandinavskim podrijetlom te su nastavili koristiti skandinavska imena i neke skandinavske zakone.

Nakon što je uz Henrikovu pomoć uspio poraziti svoje neprijatelje u bitci kod Val-ès-Dunesa, Vilim se pokazao kao sposoban vojskovođa, odvažan, ali i nemilosrdan prema svojim neprijateljima. To možemo vidjeti na primjeru opsade Alansona kada je Vilim nakon uspješne opsade grada odsjekao ruke i stopala neprijateljima jer su mu se izrugivali, stavljajući kože i krzna na zidove grada, ukazujući time na Vilimovog djeda koji je bio kožar. Anglosaska kronika ga spominje kao mudrog, domišljatog i pobožnog vladara koji dobiva i pohvale od pape Aleksandra II. Uz Vilimovu nesklonost alkoholu, može se primijetiti kršćanska vrlina čednosti. Vjerojatno je da Vilim nije želio imati 'afere' kako ne bi došlo do vanbračnog djeteta, s obzirom da je i on sam bio rođen izvan braka. Kako bi izbrisao negativan utjecaj na svoji legitimitet zbog okolnost svojeg rođenja, Vilim je trebao pronaći suprugu iz moćne, uvažene i

¹³ Earp, Hennman, Kibler, Zinn, *Medieval France – an Encyclopedia*, str. 1845.

¹⁴ Douglass, David C., *William the Conqueror – The Norman Impact Upon England*, Yale University, London, 1999., str. 54-68.

bogate obitelji. Iako ga je na početku odbila, 1050. je uspio oženiti Matildu Flandrijsku, kćer jednog od najbogatijih plemića u Francuskoj i nećakinju francuskog kralja. Ubrzo nakon vjenčanja, engleski kralj Edvard Ispovjednik je Vilimu nakon svoje smrti obećao englesku krunu. Svoji afinitet prema Normandiji Edvard je gradio godinama koje je proveo tamo kao gost, čemu doprinosi činjenica da je njegova majka Ema bila kći Rikarda I. Savez između kralja Henrika I. i Vilima počeo se raspadati što je postalo očito kada je Henrik pružio potporu Maugeru i Vilimu, sinovima Rikarda II. u njihovoj borbi za titulu vojvode Normandije. Vilim ih je uspio pobijediti i protjerati, ali su odnosi s francuskim kraljem ostali napeti.

Godine 1053. rođen je Vilimov najstariji sin Robert, sedam godina kasnije Rikard, nešto kasnije Vilim Riđi, te naposljetku Henrik koji je rođen 1068. godine. Za razliku od svog mlađeg brata Vilima, Robert je bio poslušan sin, ali su obojica na kraju odrasli u pohlepne, nagle i ponekad nemilosrdne mladiće. Usprkos njihovoj sličnosti, braća se nisu slagala, već su se često i svađali. Za razliku od svojeg muža koji se morao odmalena boriti za preživljavanje, Matilda je odrasla u povoljnim i stabilnim uvjetima na dvoru. Zahvaljujući njoj u Rouen su dolazili mnogi pjesnici, umjetnici i arhitekti te je rasla njezina politička moć. U nekim slučajevima je čak mogla i izdavati povelje, što do tad bilo iznimno rijetko za žene. Nakon što se oporavio od teške bolesti, Villim je 1063. osvojio grofoviju Maine. Iste je godine formalno priznao svojeg sina Roberta kao nasljednika Vojvodstva te je zapovijedio svojim vazalima da mu polože zakletvu.¹⁵

¹⁵ Borman, Tracy, *Queen of the Conqueror – The Life of Matilda, Wife of William I*, Bantam Books, New York, 2011., str. 33-86.

V. Harold i Bitka kod Hastingsa

Kao i Vilim na sjeveru Francuske, Harold, sin Godvinov, povećao je svoju moć i utjecaj u Engleskoj šezdesetih godina 11. st. Također, Harold je obećao Vilimu da će mu prepustiti pravo na prijestolje na što su neki tada već sumnjali jer je Harold bio najmoćniji vazal engleskog kralja.¹⁶ Kako bi osigurao zapadnog saveznika, Vilim se upleo u dinastičke borbe u Bretanji te je ratovao zajedno s Haroldom protiv vojvode Konana II. od Bretanje. Tijekom zadnjih godina vladavine kao vojvode, Vilim je u Normandiji pokazao svoju pobožnost sazivanjem koncila i posvećenjem katedrale u Rouenu. Kad je Tostig, Haroldov brat, protjeran iz Northumbrije 1065. zbog svoje okrutnosti i pohlepe, stabilnost je u Engleskoj postala narušena. Tostig je pobjegao u Flandriju jer je smatrao da ga je njegov brat Harold izdao s obzirom da se nije pobunio protiv kralja i podržao ga. Kriza u Kraljevstvu se pogoršala godinu dana kasnije kada je kralj Edvard Ispovjednik umro bez djece.¹⁷

Harolda je u Westminsterskoj opatiji, koju je Edvard posvetio godinu dana prije svoje smrti, za kralja Engleske okrunio nadbiskup Yorka. Smatra se da je Edvard na smrtnoj postelji, svojevolumno ili pod pritiskom, odabrao Harolda za nasljednika iako je ranije krunu obećao Vilimu. Engleskoj je bio potreban snažan vladar jer je kraljevstvu prijetila invazija kralja Norveške Harald Hardrade koji je također polagao pravo na englesko prijestolje kao nasljedstvo svojeg prethodnika Knuta Velikog. Njemu se pridružio i Haroldov brat Tostig. Smatra se da je upravo zbog potrebe za snažnim vladarom preskočen malodoban Edgar Aetheling, unuk engleskog kralja Edmunda II. Hrabrog (poznatog i kao Željeznoboki). Nakon što se posavjetovao s magnatima, Vilim je odlučio pokrenuti pripreme za pohod na Englesku, shvaćajući da svoje pravo na krunu neće izboriti mirnim putem. Uz njegovu ženu i sina Roberta, Vojvodstvom su upravljali Roger od Beumonta, Roger od Montgomerija i Hugo, sin Rikarda, moćnog grofa i zemljoposjednika. Zemlja je također podijeljena Crkvi kako bi blagonaklono gledala na Vilimov pothvat te je čak i papa Aleksandar II. to javno odobrio nakon što su mu Vilimovi poslanici predstavili argumente zašto bi kruna trebala pripasti njemu. Također je tražio i dobio potporu kralja Filipa i sveterimskog cara Henrika VI. Ubrzo je započeo gradnju mornarice koja je dotad bila skromna i nedovoljna za invaziju ovakvih

¹⁶ Bates, David, *William the Conqueror*, Yale University, London, 2016., str. 258-260.

¹⁷ Isto, str. 267-276.

razmjera. Nakon što je obranio Englesku od Tostigovih napada, Harold je utaborio vojsku na jugu Engleske gdje su bili njegovi osobni posjedi kako bi ih zaštitio od Vilima. Normanski vojvoda je počeo pripremati vojsku zajedno sa svojim vazalima i dobrovoljcima iz cijele sjeverne Francuske, pa čak i Burgundije i južne Italije. Neki od njih bili su potaknuti Vilimovom propagandom ili motivirani pohlepom i željom za pljačkom, dok su većina bili obični plaćenici. Nakon što je Harold bio primoran raspustiti vojsku zbog nedostatka discipline, Vilim je odlučio napasti nezaštićen jug. No zbog vjetrova koji je puhao sa sjevera, Vilim nije mogao započeti invaziju te ga je Harald Hardrada preduhitrio kada se 18. rujna iskrcao na obale Engleske zajedno s Tostigom. Harald je dva dana kasnije porazio Morcara, novog *earla* Northumbrije nakon Tostigovog progonstva. Saznavši šokantnu vijest o Haraldovom iskrcavanju i pobjedi, Harold je hitro okupio vojsku i pohitao na sjever, gdje je brzo planirao poraziti Haralda i vratiti se na jug prije nego što iz tog smjera počnu puhati vjetrovi. Haroldove i Haraldove snage sukobile su se u bitci kod Stamford Bridgea 25. rujna gdje je Harald poražen i ubijen zajedno s Tostigom.

Dva dana nakon ove pobjede, snažan vjetar je zapuhao te je Harold bio primoran usiljenim maršem krenuti na jug. Harold i njegova izmorena vojska, većinom sačinjena od pješaka, došla je do Hastingsa i suočila se s Vilimom i njegovom vojskom 14. listopada. Harold je raspolagao s oko 7000 pješaka od kojih su samo njegovi elitni *housecarli* bili dobro opremljeni i naoružani. Vilimova vojska je vrlo vjerojatno bila brojčano manja, ali ju je sačinjavao veći broj profesionalnih ratnika i strijelaca. Na lijevom krilu su bili bretonski konjanici, na desnom normanski vitezovi, dok je Vilim osobno zapovijedao središnjim dijelom vojske. Ispred njih je išla predvodnica lako naoružanih ratnika i strijelaca. 14. listopada oko 9 ujutro Vilim je pokrenuo vojsku i Harolda ulovio nespremnog. Nakon okršaja između predvodnica obiju strana, Haroldova vojska je ušla u formaciju i postavila zid od štitova te je time neutralizirala efektivnost Vilimovih strijelaca.¹⁸ Uvidjevši to, Vilim šalje svoje vitezove te dolazi do krvave borbe, prsa o prsa.¹⁹ Usprkos smrti dvojice Haroldove braće, Vilim ne uspijeva slomiti Anglosase te mu vojska počinje gubiti moral. Vilimov polubrat Odo od Bayeuxa uspijeva održati vojsku u formaciji, ali se uskoro počinje širiti glasina da je Vilim poginuo u borbi. Čuvši to, Haroldovo desno krilo napustilo je formaciju i počelo proganjati

¹⁸ Douglass, *William the Conqueror – The Norman Impact Upon England*, str. 211-228.

¹⁹ Morris, Marc, *William I – England's Conqueror*, Allen Lane, 2016., str. 45.

neprijatelje, da bi ga ubrzo nakon toga Vilimovi vitezovi sasjekli, a naposljetku je i Vilim skinuo kacigu te pokazao da je uistinu živ. Harold je ubijen i vojska mu se raspala, a Vilim je pobijedio u bitci kod Hastingsa.²⁰

²⁰ Douglass, *William the Conqueror – The Norman Impact Upon England*, str. 228-229.

VI. Kraljevi Engleske

Morcar, ranije spomenuti *earl* Northumbrije i Edwin, *earl* Mercije, su nakon poraza kod Hastingsa te uz podršku dijela plemstva željeli mladog Edgara Aethelinga proglasiti kraljem. Velik dio plemstva bio je protiv te su se *earlovi* povukli na sjever, prepustivši Vilimu da hara jugom. Vilim je cijeli listopad proveo osvajajući gradove poput Dovera i Canterburyja, dok je do kraja studenog zauzeo Winchester, Sussex, Kent i dijelove Hampshirea. S obzirom da je London bio pretežak za zauzeti s količinom vojnika koje je Vilim imao, odlučio ga je opkoliti i izolirati od ostatka Engleske, no London se predao već i prije toga zbog čega Vilim u njega ulazi par dana prije Božića. Vilima je na sam Božić u Westminsterskoj opatiji okrunio yorčki nadbiskup po engleskoj tradiciji. Tijekom krunidbe Vilimovim su se plaćenicima koji su pričali francuski uzvici podrške od strane naroda činili kao pozivi na pobunu te su izbili nemiri. Nakon toga kralj Engleske Vilim I. odmah započinje pripreme za pohod na sjever kako bi tamo stabilizirao svoju vlast te također počinje s gradnjom utvrde kasnije poznate kao *Tower of London*. Nakon što je stabilizirao vlast, Vilim se vratio u Normandiju, a vladanje Engleskom je povjerio svojim *magnatima*, među kojima i svom polubratu Odu.²¹

Vilim se vratio u Normandiju krajem godine te se morao suočiti s danskim prepadima, pobunama normanskih plemića i brojnim ustancima. Potrebno je osobito napomenuti ustanak na sjeveru Engleske. Vilim se na posebno brutalan način obračunao s tamošnjim pobunjenicima i anglosaskim stanovništvom te prouzročio neizmjernu destrukciju. Zbog toga se u historiografiji ta Vilimova odmazda naziva Pustošenje Sjevera. Normani su u Engleskoj bili dominantna manjina, te je broj Anglosasa na pozicijama vlasti bio iznimno malen. Dok je službeni jezik prije dolaska Vilima na prijestolje bio staroengleski, od 1070. nadalje službeni jezik postaje latinski, a na dvoru se pričao francuski.²² Staroengleski u svoj leksik počinje prihvaćati mnoge francuske riječi poput *marquis*, *cloister*, *pardon*, *sergeant*, *goblet*, *surgeon* itd. Ta promjena će biti najočitija tijekom 13. stoljeća.²³ Normani su također gradili puno naprednije dvorce od onih koje su gradili Anglosasi. Upravo su ti dvorci bili preteča normanskoj kolonizaciji zemlje te je Vilimov sin Vilim Riđi pokušavao isto u Walesu.

²¹ Isto, str. 229-237.

²² Chibnall, *The People of Europe – The Normans*, str. 47-50.

²³ Buagh, Albert C., Cable, Thomas, *A History of the English Language*, Routledge, 2012., str. 164-174.

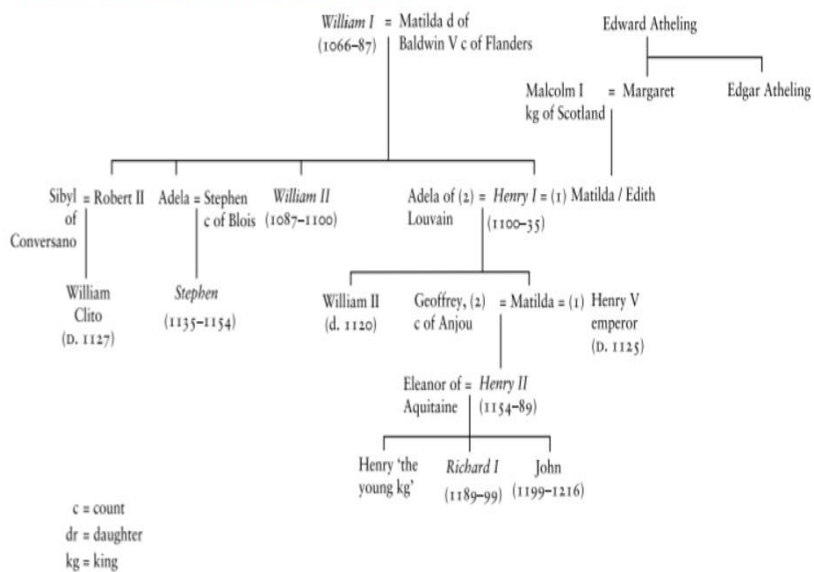
Vilim I., poznat i kao Vilim Osvajač, započeo je sastavljanje popisa imovine, tzv. Knjigu Sudnjeg dana. Naziv je dobio po tome što je navedeni popis trebao vrijediti zauvijek, tj. do sudnjeg dana. Engleska inačica naziva popisa je *Domesday*, što je stariji oblik današnje riječi *Doomsday*. Nakon pokušaja invazije od strane danskog kralja Knuta IV., praunuka Svena Rašljobradog, Vilim se također trebao suočiti s pobunom svojeg sina Roberta, zvanog Robert Kratke Hlače, te s rastućim konfliktom između njega i mladog francuskog kralja Filipa koji je podupirao Roberta u njegovim pothvatima protiv oca. U pobuni su bili ranjeni Vilim i njegov sin Vilim Riđi koji se borio na strani oca, te je mir na kraju ostvaren 1079. uz posredovanje kralja Filipa. Robert je tim mirom potvrđen kao nasljednik titule vojvode nakon Vilimove smrti. Robert I. i Odo započeli su pohod protiv škotskog kralja Malcoma III. s ciljem zastrašivanja, a isto je i sam Vilim sa svojim sinom Vilimom učinio godinu dana kasnije protiv velških plemića. Vilim je krajem svoje vladavine izgubio mnoge osobe od povjerenja. Najbitniji među njima su Odo kojeg je zbog njegove ambicije optužio za izdaju i zatvorio u Tower i njegova žena Matilda koja je umrla od bolesti. Nakon još jednog okršaja sa Knutom IV., Vilim Osvajač je umro 1087. prirodnom smrću. Nakon njegove smrti, Robert je postao vojvoda Normandije, Vilim Riđi kralj Engleske, a najmlađi među braćom, Henrik, je dobio zavidnu svotu od 5000 funti.²⁴

Velik dio podataka o Anglo-normanskom kraljevstvu možemo iščitati iz Tapiserije iz Bayeuxa. Njezin prvi dio govori o Haroldu i njegovom odnosu s Vilimom Osvajačem od 1064., dok drugi dio govori o normanskom osvajanju Engleske. Tapiserija je visoka 50 cm, a dugačka čak 70 m te je karakteristična po tome što su na nekim njezinim dijelovima ljudi i životinje obojani neprirodnim bojama, poput konja koji su u nekim scenama plavi. Same scene na Tapiseriji odijeljene su drvećem ili građevinama. Vjeruje se da je Tapiseriju naručio Vilimov polubrat Odo koji se na njoj pojavljuje četiri puta, te da su ju šivale dvorjanke. Iako nije napravljena tamo, Tapiserija je dobila ime po Bayeuxu, odnosno tamošnjoj katedrali u kojoj je bila držana kada nije bila izvješena.²⁵

²⁴ Chibnall, *The People of Europe – The Normans*, str. 50-53.

²⁵ Rowley, Trevor, *The Man Behind the Bayeux Tapestry – Odo, William the Conqueror's Half Brother*, The History Press, Gloucestershire, 2013., str. 89-106.

Table 2 The Norman kings of England (simplified)

Slika 1. Potomci Vilima Osvajača (Chibnall, *The People of Europe – The Normans*, str. 61.)

Slika 2. Prikaz Haroldove smrti na tapiseriji iz Bayeuxa. (Dostupno na: <https://www.bayeuxmuseum.com/en/the-bayeux-tapestry/discover-the-bayeux-tapestry>)

VII. Vilim II. Riđi

Iako je Vilim Osvajač na trenutke bio vrlo okrutan, mnogo puta je i pokazao milosrđe što se ne može reći za njegovog iznimno okrutnog sina Vilima II. Za razliku od svog oca koji je bio pobožan čovjek, Vilim Riđi nije previše mario za crkvu. Nadimak Riđi dobio je zbog svoje crvene kose koja u njegovo vrijeme nije bila poželjna fizička karakteristika.²⁶

Nakon smrti Vilima Osvajača plemići su žurno krenuli prema svojim posjedima kako bi ih zaštitili od moguće anarhije. Očeva smrt Vilima je zatekla u Normandiji te je odmah otputovao za Englesku kako bi osigurao svoje prijestolje i okrunio se prije nego bi došlo do nemira. Iako je Vilim Osvajač naredio da ih se nakon njegove smrti pusti na slobodu, Vilim Riđi je u Toweru odlučio zadržati Morcara, posljednjeg anglosaskog earla, i Haroldovog najmlađeg brata Wulfnotha zajedno sa svojim ujakom Odom kojeg je tek kasnije pustio na slobodu. Nakon što je bio oslobođen, Odo se vratio u Normandiju te je tamo savjetovao vojvodu Roberta. Kao i njegov otac, Vilim je okrunjen u Westimnsterskoj opatiji. Nakon samo godinu dana Vilimove vladavine, Odo je uvjerio magnate u Normandiji, pa i samog Roberta Kratke Hlače, da podignu pobunu protiv kralja. Villimova vojska je bila slabija od Robertove pa je obećao veća prava plemićima ako stanu uz njega. Iako u lošijoj poziciji na početku pobune, Vilim je uspio poraziti svojeg brata i ujaka te je, nakon što je uspješno opsjeo Rochester, pobuna je bila ugušena.²⁷

Robert i Odo su se vratili u Normandiju, ali je Vilim nakon njihove pobune odlučio Robertu oduzeti Normandiju što mu je i djelomično uspjelo kada je diplomatskim putem zaplijenio mnoge Robertove posjede usprkos prigovorima kralja Filipa, Robertovog nominalnog seniora. Nakon sukoba s bratom, Vilim je također ratovao s velškim plemićima i sa škotskim kraljem Malcomom III. koji je polagao pravo na sjeverne dijelove Engleske. Usprkos prijašnjim konfliktima sa svojim najmlađim bratom Henrikom, oduzeo mu je Cotentin kojeg je kupio novcem od ostavštine svojega oca. Vilim je uspio dobiti njegovu podršku kada je Robert ponovno počeo pobunu protiv njega. Vilima su više od bratove pobune zabrinjavale glasine da ga dio plemstva želi ubiti. Robert je odustao od pobune kada je 1095. krenuo u križarski pohod. S obzirom

²⁶ Crouch, *The Normans – The History of a Dynasty*, str. 129

²⁷ Mason, Emma, *King Rufus - The Life and Murder of William II England*, The History Press, Gloucestershire, 2012., str. 66-83.

da njegova financijska situacija nije bila povoljna, ostavio je Vilimu da vlada Normandijom dok se ne vrati u zamjenu za 6666 funti. Ispostavilo se da su glasine o uroti bile istinite jer je Vilim ubijen 1100. tijekom lova.²⁸

²⁸Crouch, *The Normans – The History of a Dynasty*, str. 140-154.

VIII. Henrik I.

Čim je saznao za smrt svoga brata, Henrik je odjahao do Winchestera kako bi osigurao kraljevsku riznicu. Već tri dana kasnije, yorčki nadbiskup okrunio ga je za kralja te je Henrik podijelio dio svojih posjeda kako bi osigurao lojalnost baruna, dok je neke od svojih neprijatelja, poput Ranulfa Flambarda, zatočio u Toweru. Također je obećao da će biti pošten vladar te je to potvrdio tzv. Poveljom sloboda. Tijekom rasprava o investituri, Henrik se obećao konzultirati se s papom oko izbora biskupa. Kasnije je ipak popustio te je dozvolio papi pravo na izbor pod uvjetom da biskupi porez plaćaju njemu. Kako bi ostvario savez sa Škotskom i stekao legitimitet, Henrik je za ženu uzeo Matildu, kćer Malcoma III. i jednu od nasljednica Alfreda Velikog. Taj brak je bio problematičan, jer je kao djevojčica Matilda bila otjerana u samostan te se kao takva nije imala pravo udati. Problem je kasnije pokušao riješiti nadbiskup Anselm. Slično kao i protiv svojeg drugog brata Vilima, Robert je ubrzo uz pomoć moćnog plemića Roberta od Bellema digao pobunu protiv Henrika nakon što se vratio iz križarskog pohoda. Rat je brzo završio te je Henrik prepustio Normandiju Robertu i plaćao mu danak, dok je Robert odustao od svojeg prava na englesku krunu. Henrik je Robertu od Bellema oduzeo sve posjede i protjerao ga.

Početakom 12. st. Matilda je rodila kćer Matildu i sina Vilima, dok je Robertova žena također rodila sina Vilima, kasnije prozvanog Vilim Cliton. Henrik je također imao puno djece s ljubavnicama, te je za razliku od svojeg brata Vilima bio heteroseksualne orijentacije. Robertovu vladavinu obilježile su pobune i nemiri te je Henrik odlučio intervenirati. Pobijedio je Roberta u bitci kod Tinchenbraya 28. rujna 1106. i zatočio ga te zagospodario Normandijom, nakon čega je stabilizirao svoju vlast u Walesu.

Mnogi su francuski plemići s kontinenta, uključujući i francuskog kralja Luja VI. Debelog s kojim je Henrik konstanto bio u sukobu ili u ratu, s ljubomorom gledali na bogatstva Normandije. S druge strane, Henrikovi saveznici bili su vojvode Bretanje i Bloisa, kojim su vladali njegovi nećaci Stjepan i Teobald. Kao upozorenje francuskom kralju, Henrik I. je stupio u savez sa svetorimskim carem Henrikom V., kojemu je za ženu dao svoju kćer Matildu. Nakon rata s Francuskom Henrik I. je pristao platiti danak Vilimu Clitonu, dok je Luj, na nagovore pape priznao Henrika kao vladara Normandije. Vilim Cliton je također pokušao zauzeti Normandiju 1180. uz pomoć flandrijskog vojvode, ali mu to nije pošlo za rukom. Iako je Flandrija nakon Vilima Osvajača počela

gravitirati prema Francuskoj, savez novog flandrijskog vojvode Karla Dobrog i Henrika je opet uvlači pod engleski utjecaj. Henrik je želio osigurati svijetlu budućnost za svog nasljednika i jedinog legitimnog sina Vilima, ali se on utopio 1120. kada je potonuo njegov brod s kojim je putovao iz Normandije za Englesku. Nakon njegove smrti nasljednica je postala Henrikova kći Matilda, no Henrik se ponovno oženio nadajući se da će dobiti sina. Sreća se okrenula Henriku kada je umro car Henrik V. te se Matilda vratila u Englesku. Činjenicom da se Matilda mogla ponovno udati otvorile su se mnoge političke prilike. Plemići su položili zakletvu da će, ukoliko Henrik ne dobije sina, priznati Matildu kao kraljicu nakon njegove smrti. Godine 1127. Matilda se udala za Gotfrida Anžuvince te mu je 1133. rodila sina. Grofovija Anjou je postala moćna za vrijeme vladavine grofa Fulka IV. te je njezinu moć potvrdio njegov nasljednik Fulk V., kasniji jeruzalemski kralj.²⁹ Henrik I. umro je u prosincu 1135.³⁰

²⁹ Fawtier, Robert, *The Capetian Kings of France, Monarchy and Nation (987 – 1328)*, Macmillan Education, London, 1960., str. 137

³⁰ Crouch, *The Normans – The History of a Dynasty*, str. 167-196.

IX. Sukob Stjepana i Matilde

Činjenica da je Matilda trebala postati samostalna vladarica kraljevstva tada je bila presedan. Bilo je slučajeva kada su žene vladale, ali najčešće uz svoje muževe. Zadnjih godina Henrikovog života, Matilda i Gotfrid su se često sukobljavali s engleskim kraljem. Dok je normansko plemstvo bilo sumnjičavo prema Gotfridu, Anglo-normansko plemstvo se podijelilo - manji dio je podržavao Matildu i Gotfrida, dok je drugi dio podržavao Stjepana Blojiškog, unuka Vilima Osvajača. Prema crkvenim sudovima, Stjepan nije mogao tražiti pravo na prijestolje jer je već položio zakletvu da će Matildu priznati kao nasljednicu Henrika I. Pravedajući se time da je zakletva bila iznuđena silom te da je brak između Henrika i Matildine majke bio nevaljan, on je to pokušao opovrgnuti. Na kraju je Stjepan postao kraljem te je ostao upamćen kao dobar, darežljiv i pristojan. Bio je prijatelj Katoličke crkve, za razliku od Matilde kojoj Crkva nije bila naklonjena zbog politika njezinog bivšeg i sadašnjeg muža.

Suparništvo između moćnog biskupa Henrika Blojiškog i njegovog brata kralja Stjepana I. na kraju je dovelo do slabljenja njihove vlasti u Engleskoj. Došlo je do građanskog rata što je iskoristio Gotfrid Anžuvinski koji je s vojskom ušao u Normandiju. Rat se počeo zahuktavati 1138. kada se Stjepan, koji se tad već zamjerio nekim plemićima i postao nepopularan u crkvenim krugovima, odlučio na invaziju Škotske. Tijekom rata izdao ga je bivši odani saveznik Robert od Glouceстера, nezakoniti sin Henrika I. koji se pridružio Gotfridu. Iako je tijekom rata išao u Stjepanovu korist, prekretnica se dogodila 1141. kada su ga zarobili u bitci kod Lincolna. Matilda ga je odlučila osloboditi u zamjenu za Roberta od Glouceстера, također zatočenog od suprotne strane. Gotfrid je tri godine kasnije konačno osvojio Normandiju. Stjepan nije uspio vratiti Normandiju, a Matilda i Gotfrid nisu mogli zauzeti Englesku te je odlučeno da će Stjepan ostati kralj, a da će njegov nasljednik postati Matildin i Gotfridov sin Henrik, s obzirom da je Stjepanov sin i nasljednik Eustahije umro.³¹

³¹ Crouch, *The Normans – The History of a Dynasty*, str. 239-283.

X. Henrik II.

Poznat pod imenom Henrik II, ovaj je engleski kralj došao na vlast 1154. godine. Na njegovu sreću, mnoge su donedavno utjecajne osobe preminule i tako doprinijele mirnijem nasljedstvu vlasti. Novom je kralju prije svega bio cilj povratiti svoja legitimna prava i zaustaviti nezakonite povlastice plemića. Takva se ambicija može razumjeti kada se uzme u obzir da je upravo Henrik imao legitimniju titulu od bilo kojeg drugog vladara nakon teritorijalnih osvajanja Vilima I. Osvajača. Osim što je bio potomak Alfreda Velikog, također se našao u dobroj poziciji pošto nije imao suparnika za prijestolje. Zahvaljujući tome Henrik se mogao posvetiti širenju vlasti. Ipak, najvažnije mu je bilo riješiti obiteljske probleme. Ubrzo nakon njegovog stupanja na vlast škotski kralj Malcom IV. došao je odati počast Henriku i vratiti teritorije koje je Malcom III. uzeo od Stjepana. Učinio je to kako bi osigurao njegovo prijateljstvo jer se htio posvetiti spašavanju do tad slabe centralne vlasti u Škotskoj. Velški princ se također došao pokloniti nakon što je Henrik pokrenuo vojsku na Wales. Usprkos moći i poštovanju koje je uživao u Britaniji, Henrikov je glavni fokus bio u grofoviji Anjou te je većinu vladavine proveo u strateški važnom gradu Chinonu kako bi se posvetio posjedima u Francuskoj. Ti su posjedi uključivali Normandiju i grofoviju Anjou, a sa svojom je ženom Eleonorom, bivšom ženom francuskog kralja Luja VII., vladao Akvitanijom. Povjesničari Henrikove posjede zovu Anžuvinskim carstvom. Luj VII. i Henrik potvrdili su prijateljstvo zarukama Henrijevog najstarijeg i istoimenog sina i Lujeve kćeri Margarete, ali je to prijateljstvo brzo propalo zbog nesuglasica oko njihovih posjeda u Francuskoj. Henrik je sina imenovao suvladarom kako bi mu osigurao legitimitet u slučaju svoje smrti u planiranom križarskom pohodu.

Henrik nije bio voljan poštovati crkvene sudove i Crkvu kao instituciju te je čak postavio svojeg prijatelja Tomu Becketa za nadbiskupa, iako na to kao laik nije imao pravo. Toma uskoro počinje govoriti protiv kralja i kritizirati ga te je to na kraju dovelo do svađe između njih dvojice.³² Henrik je na Božić 1170. navodno izjavio sljedeće: „Kakve nesposobnjakoviće i izdajice sam uzdigao na dvoru koji dozvoljavaju da se običan pop tako obraća njihovom gospodaru!“ Neki su vitezovi to shvatili kao poziv da smaknu Tomu Becketa što su i učinili četiri dana kasnije.³³ Počinitelji su bili

³² Barlow, Frank, *The Feudal Kingdom of England 1042 – 1216*, Routledge, Oxford 1999., str. 236-242.

³³ Barlow, Frank, *Thomas Becket*, University of California Press, Los Angeles, 1990., str. 235.

ekskomunicirani. Neki plemići su taj čin smatrali pravednim dok je svećenstvo, pogotovo ono u Francuskoj, taj čin snažno osudilo.³⁴ Uz Henrika Mladog, Henrik II. je imao još tri sina - Rikarda, Gotfrida i Ivana. Nakon što je potvrdio Henrika Mladog za suvladara, također je i Rikarda potvrdio kao nasljednika Normandije te Gotfrida kao nasljednika ranije stečene Bretanje. Kasnije će najmlađem sinu Ivanu dati pravo nad dijelovima Irske pod engleskom vlašću koje je Henrik II. stekao invazijom 1171. godine. Henrik se također sukobio s Lujem oko Tolousea. Nezadovoljan svojim nasljedstvom, Henrik Mladi se pobunio protiv oca, čak ga ni podrška francuskog kralja ga nije mogla spasiti te je uskoro poražen. Henrik Mladi je umro 1183., a ubrzo nakon toga i Gotfrid. Henrikov se drugi sin Rikard također pobunio protiv oca, no bez uspjeha.

Odnosi s Francuskom su se promijenili kad je 1180. Luja VII. nakon duge bolesti naslijedio Filip II. August koji je s rimsko-njemačkim carem sklopio savez protiv Anžuvina. Rikard i Filip su pred kraj Henrikove vladavine postali saveznici te su kovali urote protiv Henrika. Nakon Henrikove smrti 1189. njegovo je carstvo naslijedio Rikard.³⁵

³⁴ Barlow, Frank, *The Feudal Kingdom of England*, str. 251

³⁵ Isto, str. 276-292.

XI. Rikard Lavljeg Srca

Ubrzo nakon krunidbe, Rikard je krenuo put Svete zemlje u Treći križarski rat. Kako bi financirao vojsku, morao je podići poreze. Prije polaska svojem je bratu podijelio titule i zemlje poput Nottinghama, Cornwalla, Devona i Sommerseta te sastavio vijeće odanih plemića koji će vladati za vrijeme njegovog izbjivanja. Na putu do Svete zemlje, u Siciliji, Rikard se oženio Bergarijom od Navare, što je naljutilo francuskog kralja s čijom je sestrom dotad bio zaručen. Nakon Sicilije Rikard je slučajno završio na Cipru gdje se sukobio s Izakom Komnenom i zauzeo otok. Zbog sumnje da će jedan pokrenuti napade na posjede drugoga dok će drugi biti na putu, Rikard i Filip su zajedno otputovali do Svete zemlje. Ubrzo nakon dolaska krenuli su sukobi između dvojice kraljeva. Iako se tamo razbolio, Rikard je ubrzo zauzeo Akru, dok se za razliku od njega, francuski kralj odlučio vratiti u Francusku bez većih uspjeha i tamo počeo napadati Rikardove posjede što je bilo smatrano sramotnim. Dok je Rikard ratovao na Levantu, nadbiskup Yorka i njegov brat Ivan počeli su zajedno s Filipom protiv njega kovati pobunu. Tu urotu su pokušavali spriječiti Rikardovi zamjenici Vilim Longchamp i Hugo Puiset, ali bez uspjeha te je Ivan započeo svoju vladavinu u Rikardovo ime. Nakon potpisivanja primirja sa Saladinom, situacija u Francuskoj i Engleskoj je zahtijevala njegovu prisutnost te se odlučio vratiti. Na putu kući Rikarda je zarobio austrijski vojvoda Leopold V., no zahvaljujući njegovom savjetniku Hubertu Walteru na kraju je za njega plaćena otkupnina od 100,000 maraka te je uskoro oslobođen. Situacija koja ga je dočekala pri povratku u Englesku bila je zabrinjavajuća. Ivan se pobunio, ali ga je Rikard ipak ubrzo uspio savladati. Rikard je poginuo nedugo nakon te pobune. Tijekom bitke upucan je samostrijelom u lijevo rame te je godine 1199.³⁶, tjedan dana nakon bitke, podlegao ozljedi.

³⁶ Jones, Dan, *The Plantagenets – The Kings Who Made England*, Harper Press, London, 2012., 121-154.

XII. Ivan bez Zemlje

O karakteru Rikardovog brata i nasljednika Ivana postoji puno proturječnih podataka, ali činjenica je da ga ni plemstvo, ni crkva, a ni narod u većini slučajeva nisu voljeli. Nakon par godina vladavine, Ivan je zaratio s Francuskom i izgubio većinu posjeda u sjevernoj Francuskoj, uključujući Normandiju i Bretanju, zbog čega je i bio primoran početi izgradnju mornarice. Međutim, njegovoj nevolji ni tada nije došao kraj. Zbog sukoba sa svećenstvom oko postavljanja novog nadbiskupa Canterburyja, papa Inocent III. bio je prisiljen intervenirati te je za nadbiskupa postavio Stjepana Langtona. Ipak, Ivan mu je zabranio ulazak u Englesku. Papa je ubrzo zabranio služenje misa i ostalih rituala te je naposljetku Ivan čak i ekskomuniciran.

Nakon što je čuo glasine o potencijalnom savezu Škotske i Francuske, Ivan je, kako bi to spriječio, napao Škotsku 1209. godine. Sljedeće je godine isto učinio i s Walesom i Irskom te su mu sva trojica vladara odala počast. Kako je gubio teritorije u Francuskoj, plemići su se sve više i više počeli buniti protiv Ivana te je zbog potrebe za saveznikom priznao papu kao svojeg seniora i pomirio se s Crkvom. Tijekom pobune plemića Ivan je bio prisiljen potpisati Veliku povelju sloboda (*Magna charta libertatum*), 1215. godine. Ona je ograničila njegovu vlast, najviše u pitanju sudstva te je dala za pravo plemićima da se pobune protiv Ivana ako se ne bude pridržavao Povelje. Kako on to nije namjeravao učiniti, obratio se papi koji je potvrdio Ivanovo stajalište te proglasio Povelju ništavnom. To je razbjesnilo plemstvo koje se nakon toga više puta pobunilo protiv Ivana tijekom tzv. Prvog barunskog rata. Ivan je ubrzo nakon toga umro od posljedica bolesti.³⁷

³⁷ Barlow, Frank, *The Feudal Kingdom of England*, str. 34-357.

Slika 3. Područje nad kojim je vladao engleski kralj 1187. (Jones, Dan, *The Plantagenets – The Kings Who Made England*)

Slika 4. Područje nad kojim je vladao engleski kralj 1216. (Jones, Dan, *The Plantagenets – The Kings Who Made England*)

XIII. Zaključak

Od skromnih početaka nordijskih ratnika pa do kraljeva i jednih od najvećih zemljoposjednika u srednjovjekovnoj Europi, Normanska dinastija ostavila je veliki utjecaj na Englesku, ali i na cijelu Europu i svijet. Svojim osvajanjem Engleske Vilim Osvajač i njegovi nasljednici zauvijek su promijenili kulturu, jezik, politički fokus i samo društvo tog područja. Od tada pa nadalje, Engleska će biti čvrsto povezana s novim političkim idejama i običajima s europskog kontinenta. Kelti, Anglosasi, Skandinavci te na kraju i Normani doprinijeli su stvaranju jedinstvene engleske kulture. Vladari Normanske dinastije, pod koju možemo ubrojiti prvih nekoliko vladara Plantageneta, vladali su kao francuski plemići te tek nakon gubitka francuskih posjeda možemo govoriti o kraju Normanske dinastije i početku istinske Engleske dinastije.

XIV. Bibliografija

1. Barlow, Frank, *The Feudal Kingdom of England 1042 – 1216*, Routledge, Oxford 1999.
2. Barlow, Frank, *Thomas Becket*, University of California Press, Los Angeles, 1990.
3. Bates, David, *William the Conqueror*, Yale University, London, 2016.
4. Buagh, Albert C., Cable, Thomas, *A History of the English Language*, Routledge, 2012.
5. Borman, Tracy, *Queen of the Conqueror – The Life of Matilda, Wife of William I*, Bantam Books, New York, 2011.
6. Chibnall, Marjorie, *The People of Europe – The Normans*, Blackwell Publishing, New Jersey, 2006.
7. Crouch, David, *The Normans – The History of a Dynasty*, Hambledon Continuum, New York, 2002.
8. Douglass, David C., *William the Conqueror – The Norman Impact Upon England*, Yale University, London, 1999.
9. Earp, Lawrence, Hennman, John Bell Jr., Kibler, William W., Zinn, Grover A., *Medieval France – an Encyclopedia*, Garland Publishing, London, 1995.
10. Jones, Dan, *The Plantagenets – The Kings Who Made England*, Harper Press, London, 2012.
11. Mason, Emma, *King Rufus - The Life and Murder of William II England*, The History Press, Gloucestershire, 2012.
12. Morris, Marc, *William I – England's Conqueror*, Allen Lane, 2016.
13. Rowley, Trevor, *The Man Behind the Bayeux Tapestry – Odo, William the Conqueror's Half Brother*, The History Press, Gloucestershire, 2013.
14. van Houts, Elisabeth, *The Normans in Europe*, Manchester University Press, New York, 2000.

XV. Popis slika

Slika 1. Potomci Vilima Osvajača (Chibnall, The People of Europe – The Normans, str. 61.)	13
Slika 2. Prikaz Haroldove smrti na tapiseriji iz Bayeuxa. (Dostupno na: https://www.bayeuxmuseum.com/en/the-bayeux-tapestry/discover-the-bayeux-tapestry)	13
Slika 3. Područje nad kojim je vladao engleski kralj 1187. (Jones, Dan, The Plantagenets – The Kings Who Made England).....	23
Slika 4. Područje nad kojim je vladao engleski kralj 1216.. (Jones, Dan, The Plantagenets – The Kings Who Made England).....	24

XVI. Sažetak

Viking Rolon pljačkao je po obalama Francuske dok mu se nije ukazala prilika da on i njegovi ratnici postanu vazali franačkog kralja i da dobiju grofoviju na sjeveru zemlje. Rolonov praunuk Rikard II. Uzdigao je tu grofoviju do moćnog vojvodstva s utjecajem po cijeloj Francuskoj. Rikardov unuk će postati jedan od najpoznatijih vladara te dinastije kada je osvojio Englesku i postao njezin kralj nakon što je porazio svojeg rivala Harolda. Njegov najstariji sin je naslijedio Normandiju, a mlađi sin Englesku. To je dovelo do mnogih sukoba između Vilimovih sinova. Nakon Henrikove stabilne vladavine, došlo je do borbe za prijestolje između njegove kćeri i nećaka. Njegov istoimeni sin je naslijedio stabilnu situaciju u zemlji te ju održao usprkos mnogim pobunama svojih sinova. Za razliku od svojega oca, Rikard je bio puno zainteresiraniji za sudjelovanje u križarskim pohodima i tako zanemarivao posjede u Europi. Njegov brat i nasljednik Ivan pokušao je vladati zemljom, ali ne previše uspješno jer se morao nositi s mnogim pobunama. Tijekom jedne od njih je i poginuo.

Ključne riječi: Normani, Vilim Osvajač, Engleska, Hastings, Francuska

XVI. Summary

The Viking Rollo pillaged across the shores of France until he saw an opportunity for him and his warriors to become vassals of the Frankish king and to get a county in the north of France. His great-grandson Richard I would raise the county to a powerful dukedom that would wield influence over all of France. His grandson William would become one of the most well-known rulers of the dynasty when he conquered England and became its king after defeating his rival Harold at the battle of Hastings. His eldest son would inherit Normandy, while his younger son would get England. This led to many conflicts between William's sons. After Henry's prosperous rule, his daughter and nephew started to fight over who between them had the right to rule. His namesake son inherited a realm which he managed to keep prosperous despite rebellions from his sons. Unlike his father, Richard was much more interested in crusading thus disregarding his European possessions. His brother and heir John tried ruling the land, but without much success due to many revolts he had to face. He perished during one of those revolts.

Key words: Normans, William the Conqueror, England, Hastings, France